

**CĂI DE MODERNIZARE A PROCESULUI DE
PREDARE – ÎNVAȚARE A LIMBILOR STRAINE**

Olivia RUSU¹

Abstract

It is already well known that “being a teacher is not a career choice, but a choice of life”. Therefore, it is especially important for a teacher to be always up-to-date with all the information about one’s discipline, to be able to pass on good and verified information, to constantly watch one’s own performance and always ask objective-related questions. All this means being able to adapt teaching and learning activities to the present-day requirements and realities, to be on the same page with the contemporary stage of progress in language teaching, to renew one’s methodology of teaching and to constantly and efficiently adapt to the use of quality modern technology.

Keywords: teaching foreign languages for specific purposes; online, virtual technologies; best practices exchange.

1. Platforme de învățare

Odată cu apariția unor noi tipuri de instrumente pedagogice, cu diversificarea echipamentelor și a accesului la rețele, profesorii care predau limbile străine pentru scopuri specifice² sunt obligați să accepte creativitatea, inovarea și antreprenoriatul în procesele educaționale. Formarea acestora integrează atât schimbările majore inerente contextului economic actual, care evoluează rapid, cât și modelele manageriale ce răspund noilor așteptări și noile tehnologii ale informației și comunicării (TICE). Inovațiile în TICE conduc la regândirea viziunii asupra învățării, ba chiar la reconsiderarea modului de funcționare al universităților.

Esențială în dorința de modernizare a predării limbilor străine este voința de auto-formare, care este asigurată prin participarea la mese rotunde, colocvii, congrese de specialitate. Anumite mijloace tehnologice se pot dovedi utile, și anume: MOOC (Massive Online Open Course), CLOM (Cours en Ligne Ouvert et Massif) și FLOT (Formation en Ligne Ouverte à Tous). Această preocupare se deplasează tot mai mult în direcția instituțiilor de învățământ superior, universităților și centre de formare care își au propriile departamente de formare și pregătire a

¹ Rusu, Olivia, Academia de Studii Economice din București, E-mail: olivia.rusu@rei.ase.ro

² În cazul prezentei lucrări vom aborda cu precădere aspecte ale conceptelor *français sur objectifs spécifiques* (FOS) și *English for specific purposes* (ESP).

cadrelor didactice. Acestea își instituie propriile portaluri privind cunoașterea practicilor pedagogice inovante (de exemplu, Universitatea Harvard are un portal propriu (EdX) sau și Alliance Française, OIF (Organisation Internationale de la Francophonie), care propun MOOC pentru profesorii de limbi străine (FLE) pentru lărgirea orizontului lor lingvistic și cultural (de exemplu, « Enseigner l'interculturel dans l'intercompréhension en langues romanes »).

În această direcție se întrevăd multe căi și soluții propuse de formare pentru mediul corporatist. Una dintre acestea se referă la abordarea multimedia și dezvoltarea de produse interactive, cu soluții de formare „la cheie”. În acest sens, noile modalități inovatoare capătă dimensiuni și denumiri dintre cele mai extravagante, precum: *e-learning*, *rapid-learning*, *mobile learning*, *social-learning*, *serious games*. Este adevărat că încadrarea hibridă prezintă avantaje certe cum ar fi: scăderea costului și ameliorarea calității și eficacității, mai multe ore de formare implicând mai mulți cursanți, o mai bună adecvare a formațiilor și competențelor, o mai bună formare față în față, un control ameliorat al competențelor individuale în timp, o abordare pedagogică fără crispare, folosirea formării ca pârgie esențială a schimbării și performanțelor. Desigur, o cale ar fi contextualizarea strategiilor în mai multe universități în vederea armonizării și mutualizării resurselor didactice inovante. Acesta ar putea fi cazul pentru e-learning care, încă în faza de descoperire, excelează în domeniile medicinei, băncilor și asigurărilor. Această procedură oferă autonomie în dezvoltarea de produse și adaptarea de unelte *de accompagnement*, cu avantaje evidente: interes ridicat, performanțe, acces pentru toți, un discurs unic, un mod de recapitulare și productivitate. Canalele de difuzare colaborativă devin tot mai atractive: mobile learning (smartphone, tabletă) și social learning (platforme de învățare informală): iPhone, android, jocuri interactive, tableta tactilă.

Pentru a studia cazuri concrete de folosire a instrumentelor tehnologice în învățarea limbilor străine, am întreprins o investigație calitativă, bazată pe chestionare, dialoguri și studiul ofertelor educaționale ale instituțiilor avute în vedere. În cazul majorității universităților investigate, am constatat preocuparea pentru o adaptare metodologică la noile situații. Desigur, are încă succes folosirea în continuare a resurselor clasice: manualul editat și caietele de exercitii. Sunt încă exploatate cu relativ succes metodele audio-vizuale (MAV), metodele audio orale (MAL), audio orale (MAO) sau cele structurale (MS). Nu sunt puține cazurile când se recurge și la proceduri sugestopedice, sau la tehnologiile multimedia cu video asistat de calculator (VAO și S-VAO), la Office Audiovisuel, din Poitiers.

Se remarcă ca regulă generală că predarea/învățarea FOS/ESP în toate instituțiile de învățământ superior investigate are ca prioritate optimizarea calității și a conținutului învățământului. Unele soluții au fost deja dezvoltate cu relativ succes. Așa este cazul formatului MOOC (Massive Open Online Course – Cursul online deschis și masiv) sau ITyPA « Internet tout y est pour apprendre » cu acces liber și gratuit pentru instituirea unui mediu de învățare personal. În acest caz, modul de construire a cunoștințelor teoretice și practice se naște pe baza interacțiunilor participanților la curs, între aceștia și resursele puse la dispoziție, descoperite ad-hoc sau produse de ei, între participanți și facilitatori. Reprezentând o nouă formă de auto-învățare, Alliance Française de la Vichy propune o inițiere în MOOC pentru a fi la zi: « enseigner le FLE aujourd'hui », în timp ce CAVILAM, Alliance Française de la Vichy, în parteneriat cu Institut Français, OIF, AUF (Agence Universitaire de la Francophonie), FIPF (Fédération Internationale des Professeurs de Français) și Universitatea Clermont Auvergne, propun un MOOC de 4 săptămâni de FLE.

2. Schimburi de bune practici

Se insistă tot mai mult pe schimburile de experiență, pe călătoriile și stagiile de studii și perfecționare în străinătate, universitățile creându-și propriile structuri de încurajare a formării în domeniul predării limbilor străine (Bagot, 2017). Este interesant de văzut, comparativ, cum se predau limbile străine la universități celebre.

De exemplu, la INSA Lyon, engleza este obligatorie (26 ore, cu 2 credite ECTS), în timp ce franceza e obligatorie doar pentru nefrancofoni. În ciclul 1 (licență), doar studenții din filierele internaționale studiază două limbi, în timp ce în ciclul de inginerie, toți studenții fac două limbi. Diplomele sunt eliberate numai dacă absolventul are la engleză (testul TOEIC, sau echivalent) un punctaj de minim 785. Este adevărat că studenții pot opta pentru una din cele 8 limbi străine propuse, dar dacă un student are în semestrul al doilea nivelul A2 la limba studiată la început la INSA, el poate schimba limba în semestrele III și IV (ciclul 2). Interesant pentru concepția predării limbilor, toți studenții de la INSA fac 4 semestre de limbi străine (2 pe semestru) în anul 3.

La universitatea din Montpellier, Departamentul de limbi (DDL) propune cursuri pentru studenții din formarea inițială și continuă, și pentru personalul universității. Dotarea este impresionantă: 9 săli de LP-uri (camere de luat vederi, videoproiector, calculatoare, DVD, televiziune), 3 săli polivalente (24 calculatoare și videoproiector), o sală multimedia, 5 laboratoare de limbi (3 numerice și 2 analogice), plus 2 săli mici cu televizoare.

La Universitatea Gedeminas din Vilnius (VGTU), se folosește tradițional (syllabus-based) și un tip de învățare mixt (blended learning), profesorii fiind încurajați să folosească tehnologia Moodle în predarea limbilor. La Universitatea din Québec de la Rimouski, ciclul întâi are 3 credite, predarea englezei ca a doua limba având ca obiective elementele importante ce țin de problematica învățării și predarea limbii engleze.

Învățarea este bineînțeles, „centrată pe student”, singurul responsabil pentru cantitatea, forma și utilizarea pe care o va da noțiunilor dobândite. Acest mediu structurat de învățare implică propunerea a ceea ce va fi predat și cum se face învățarea. MOOC oferă studentului un facilitator, o documentație și o planificare în timp, punând participanții în interconexiune reciprocă sau între ei și alte persoane și resurse. Interconexiunea generalizată facilitează colaborarea sau cel puțin conversația. Vedem că avantajul principal este că fiecare persoană va fi angajată să producă singură sau în grup noua resursă (un articol, un rezumat, un proiect, un caiet de lucrări practice, etc). Un MOOC ameliorat și popularizat (din 2012) se bazează pe standardizarea tehnică a platformelor, pe ergonomia platformelor, cu răspunsuri standardizate care reproduc atmosfera din clasă: un profesor ține cursul pe video, dă referințe și documentație (vechiul support de curs) apoi dă teste cu un chestionar cu mai multe răspunsuri. Este de la sine înțeles că mai multe elemente ale arhitecturii MOOC sunt perfectibile, fiind imaginabile activități colective depline, pe baza a unei panoplii de proceduri suplimentare. Un „teaser” de exemplu, este un film scurt, atractiv, care incită la a ști mai multe decât este dezvăluit. Spre deosebire de un power point supraîncărcat și comentat, teaser-ul este o înlănțuire de planuri, personaje și puncte de vedere asupra unei propuneri de învățat. Se rulează doar câteva imagini care dezvăluie ce se va petrece, fără însă a dezvălui totul. Acest lucru declanșează tonul propunerii de învățat, fie că va fi vorba de un capitol de gramatică sau de noțiuni dintr-o știință (Gilliot, 2012).

Folosirea imaginii video în clasă a avut mult succes încă din primii ani. Dar folosirea video cu profesor online sau a unui material video fără profesor este recent puternic exploatată ca procedură didactică. Nu trebuie să uităm și avantajele echipei când un MOOC ameliorat devine un dispozitiv emancipator și nu doar un dispozitiv de transfer cantitativ de date, el favorizând schimburile sociocognitive, de grup. Astfel, cadrele didactice creează un mediu de învățare, iar studenții învață și dezvoltă ei înșiși o gândire critică, căci, să nu uităm că învățarea este totuși o chestiune individuală.

Folosirea unui alt tip de instrument, și anume, a unui forum este criticabilă, cu toate că poate fi utilă dacă schimburile se fac în legătură cu conținutul MOOC, dacă sunt organizate pe tematici, cu o cronologie, având nevoie de un animator. În cadrul activităților de grup, remarcăm acele activități pedagogice care dezvoltă angajamentul studenților, și anume învățarea prin proiecte. De exemplu, avantajele folosirii softului TRELLO provine din faptul de a crea emulație, oferind viziunea de ansamblu și o confruntare cu elementele reale, între care identificarea locului individului în echipă. Și un „Caiet de seminar individual” poate fi de un real ajutor, permițând chestiuni de transferabilitate, menținând motivația și încurajând convivialitatea participanților. Aici se poate folosi un blog sau un soft de tipul journal. Utilitatea documentarului cu activități sau gesturi profesionale se dovedește în situația validării unei posturi „savoir-faire” deprins din MOOC. Procedura implică folosirea unei fotografii sau imaginii video, adăugate la întrebări asupra gestului vizibil pentru abilitatea dobândită. Și corectarea colegială poate duce la favorizarea sentimentului de apartenență la tipul de învățare „împreună”, creând un spațiu de expunere colegială a unor cazuri practice cu situații reale. Prin folosirea de conexiuni simultane de tip Skype Entreprise, se poate lansa sau închide simultan un MOOC pe bază de videoconferință.

Scrierea colaborativă, cu softul AppVizer, ne poate ajuta să deslușim cum sunt produse împreună idei, cum se răspunde colectiv la întrebările puse și permite susținerea motivației căutând un input pentru a crea un plan și a produce idei. La fel, un MOOC conectivist este construit de participanți, el necesitând angajament din partea acestora, stăpânirea suficientă a tehnologiilor pentru a crea, a transmite și a autoevalua conținutul, precum și orientare și sprijin din partea echipei de organizare.

Se cunoaște deja că prestigiul internațional al unei universități rezidă în competitivitate în cercetare și oferta de cursuri și programe integrale la distanță. Este adevărat că folosirea resurselor numerice de calitate pentru auto-formare poate fi utilă în „blended learning” (BL) pentru ESP/FOS, creând o hibridare specială. Acest lucru ușurează competențele de comunicare ale cursanților, studenților sau salariaților. Portalurile interactive de BL dau acces autonom la totalitatea modalităților parcursului de formare. Avantajele BL țin de costuri, logistică, fiind colaborative, la alegere.

Este adevărat, criza economică actuală a încurajat folosirea e-Learning. Optimizarea costurilor și alinierea formării de specialiști (economiști, ingineri) la nevoile firmelor a impus recurgerea la e-Learning pe baza platformelor de tipul „Learning MindOnSite”. Aici, hibridarea asociază învățarea de tip e-Learning cu învățarea în clasă (Blended Learning), crearea de module e-Learning și asamblarea lor la BL, care vor fi apoi distribuite în timp real la grupe de studenți de la mai multe facultăți, chiar mai multe universități. Se ajunge astfel la înființarea de portaluri de formare disponibile prin TICE, de exemplu, motoare de căutare folosite pentru informații, găsirea de resurse pedagogice și definiții de glosare pentru achiziția de lexic specializat. Cu „MindOnSite”, serviciile aduse cursanților din întreprinderi sau din

exteriorul acestora („întreprinderea extinsă”) se bazează pe o platformă integrată, pe un portal de învățare, de evaluare și validare a noilor cunoștințe.

3. Dobândirea de abilități de limbi străine dobândite prin TICE, factor în creșterea nivelului de angajabilitate

Pe piața locurilor de muncă, absolvenții ajung în mediul economic și social prin mijlocirea unor departamente specializate pentru formare în managementul carierei care sunt dotate cu modalități de redactare a unui CV Europass, a unei scrisori de motivație, dar și ca urmare a unor „jocuri serioase” de interviu într-o IMM. Întreprinderile, respectuoase principiului delocalizării, le vor asigura dobândirea de competențe esențiale : creativitate, acceptarea eșecului, gustul de asumare a riscului. Absolvenții cu masterat și doctorat au dificultăți de inserție pe piața de muncă autohtonă din cauza șomajului sau a locurilor de muncă precare. Ei ajung să recurgă la expatriere, firme delocalizate racolând tineri absolvenți cu competențe umane și profesionale adecvate. Este evident că gestiunea resurselor umane într-o întreprindere are un rol esențial în a asigura rentabilitatea întreprinderii prin recrutarea și valorizarea carierei salariaților, printr-o formare continuă și gestionare a relațiilor sociale. Aici, rostul TICE este de a garanta atât competențe digitale clasice (softuri de editare de texte, Power Point sau Impress, tablete sau SMS), dar și resurse numerice pentru cercetători (Doctorat 2.0) sau surse de informare online (arhive deschise, platforme de reviste online, bloguri științifice, rețele sociale pentru cercetători). Astfel, se pot cita resursele de căutare bibliografică: Zotero, EndNote, Mendeley sunt folosite cu sau fără navigatoare de tipul Mozilla Firefox; agregate de flux RSS (Google Reader); servicii de curăție a informațiilor (Scoop it, Paper.li, BagTheWeb, Pinterest, Storify, Pearltrees, Flipboard, Potluck, Addictomatic, Curata, Aggregage, ListLy, Kippt, PressJack); aplicațiile de microblogging (Twitter); activitățile de scriere colaborativă pentru optimizarea muncii în echipă și de gestionare bibliografică, asociată cu agende și calendare Cowilz; de planificare de reuniuni (Google Agenda Doodle); stocare de informații (Dropbox, Google Documents); platforme de date, podcast și video științifice (Scivee); de obținere de informații pentru cercetare sub licență (MyExperiment, Figshare). Ideale pentru o folosire și în clasă, acestea se adaugă unui Themeefy, care este un dispozitiv pentru pregătit un curs agregând conținuturi MM online.

Lăsând aspectele economice la o parte, vedem că a inova în educație înseamnă să acționezi la momentul potrivit pentru a răspunde unei nevoi reale. Vom menționa acum ActivInspire (Promethean), folosit pentru crearea de cursuri online. Propune 90000 de activități ludice și pedagogice interactive cu circa 10000 resurse și 1000 modele de paperboards, imagini, forme și fundaluri. Un MagicWB (Samsung) oferă indicații pentru crearea de exerciții, dar și un mediu de învățare video, cu sunet și text. Așa cum se și cade, interactivitatea este și ea folosită, în exces chiar. De exemplu, la Universitatea Paris-Dauphine, 94 % din studenții de la licență posedă un smartphone care le oferă posibilități nemaîntâlnite de abordări pedagogice privind interacțiunile student – profesor. Și aplicațiile nu sunt de neglijat. De exemplu, Kahoot ajută la crearea de chestionare cu alegeri multiple într-un context ludic. Nearpod concepe diaprame interactive cu chestionare de completat, iar cu Socrative se pot face chestionare interactive ușor de corectat pentru fiecare 50 studenți.

Ca aplicații limbi străine, vom semnală următoarele opțiuni, cu titlul de inventar: Livemocha (<http://livemocha.com/pages/learn-languages/>); BBCLanguages (<http://www.bbc.co.uk/languages/>); Duolingo și o aplicație pe smartphone (<http://www.duolingo.com/>); 50 languages (<http://www.goethe-verlag.com/book2/index.htm>);

Surface Languages (<http://www.surfacelanguages.com/>); 101 languages (<http://www.101languages.net/>); Linguasnet (<http://www.linguasnet.com/Courses.php>) spaniola, romana, portugheza, engleza, inclusiv o sectiune Living and work; Share Talk (<http://www.sharedtalk.com/>); Open Culture (<http://www.openculture.com/freelanguagelessons>); Linguanaut (<http://www.linguanaut.com/>); Read4English; Busu, Mosa Lingua, Anki (+ flash cards < baza de date + algoritm și soft SRS (Spaced repetition system). Să mai semnalăm podcasts sau baladoarele, procedeul de difuzare dinamică de conținuturi „balado” într-o platformă automatizată, folosit de “generația Z”. (Gérard, 2016). Este o pedagogie nomadă, în care site-uri cu fișiere de înregistrări audio și/sau video gratuite se pot accesa ușor, fără opțiunea de abonament, pentru învățarea limbilor engleză, franceză, spaniolă, etc. Ele oferă autonomie în învățare, nu au exerciții de gramatică și vocabular, pun accent pe limba vorbită și înțeleasă de vorbitorii nativi. Este interesant de remarcat că profesorii pot alege resurse complementare de integrare în cursurile lor. Smartphone-urile devin astfel instrumente de colectare de informații și de comunicare în scopuri educative, profesionale și sociale (Lecors, 2016).

Iată câteva exemple pentru învățarea limbii germane: Deutsche Welle podcasts Cursuri de germana B1 și B2 <http://www.dw.de/deutsch-lernen/wieso-nicht/s-2164>; Radio zum Herunterladen und Mitnehmen <http://www.dradio.de/podcast>; Germanpod101 <http://www.germanpod101.com/>; Podcaz audio allemand <https://pedagogie.ac-reunion.fr/podcaz.htm>.

Pentru învățarea limbii engleze, menționăm: ManyThings.org, <http://www.manythings.org/>; English Pronunciation Podcast http://www.englishpronunciationpod.com/podcast_92.html; ELSPod <http://www.eslpod.com/>; Business English Pod <http://www.businessenglishpod.com/>; Podcasts in English <http://www.podcastsinenglish.com/>; 6 minute English: how to... http://www.bbc.co.uk/worldservice/learningenglish/grammar/how_to/index.shtml; Better at English <http://www.betteAratenglish.com/be-episode-archives/>; BBC Learning English http://www.bbc.co.uk/worldservice/learningenglish/081222_download.shtml; Breaking News English; <http://www.breakingnewsenglish.com/>; Ello <http://www.ello.org/english/home.htm> Your English Podcasts <http://www.qualitytime-esl.com/spip.php?rubrique24>; Speaking English podcast <http://www.speakingenglishpodcast.com/>; Fun English lessons <http://www.china232.com/category/fun-english-lessons>; Business English Study <http://www.businessenglishstudy.com/>; VOA special English <http://www.voanews.com/specialenglish/>; English Language Lessons <http://englishlessons.wordpress.com/category/podcast/>; English, baby ! <http://www.englishbaby.com/lessons>; English teacher John <http://www.englishteacherjohn.com/podcast/>; Effortless English Podcast : <http://www.effortlessenglish.libsyn.com/>; Podcaz Primaire Scientific American <http://www.scientificamerican.com/podcast/>

În ceea ce privește limba franceză, semnalăm:

DailyFrenchPod <http://www.dailyfrenchpod.com/> Learn French by Podcast <http://www.learnfrenchbypodcast.com/all.php> Podcast français facile <http://www.podcastfrançaisfacile.com/> FrenchPod101

<http://www.frenchpod101.com/> One thing in a French day
<http://onethinginafrenchday.com/> Mission Paris
http://rss.dw-world.de/xml/DKpodcast_missionparis_en Learning with French-Podcasts.com
<http://www.french-podcasts.com/> FrenchLingQ
<http://www.frenchlingq.com/> French Survival Phrases
<http://survivalphrases.com/french/guest.php> Argot Pod
<http://argotpod.free.fr/?pweb=ep> FrenchPod
<http://frenchpod.com/lessons>

4. Concluzii

Revenind la premiza acestor lucrări, că a fi profesor, nu este o alegere de carieră, ci o alegere de viață, pentru un profesor este deosebit de important să fie mereu la zi cu toate informațiile privind disciplina sa, de a putea transmite informații bune și verificate, pentru a veghea în permanență la propria performanță și pentru a-și pune mereu întrebări.

În concluzie, putem spune că ameliorarea unui MOOC presupune exploatarea la maximum a platformelor, dar și folosirea altor softuri provenite din Web2.0. Contează mai puțin parcursurile individuale și acțiunile înregistrate pe platformă și mai mult inițiativele care dau autonomie participanților. Putem conchide că „enseigner c’est apprendre” (David Senechal, Sherbrooke Québec) și că transformările numerice sunt purtătoare de transformări economice, politice, societale.

Noile tehnologii au adus cu adevărat o revoluție cognitivă și culturală. Încurajarea folosirii TICE în universități răspunde noilor realități ale studenților din societatea contemporană. Pentru un învățământ eficient, orice tentativă de experimentare (în clasă / la distanță) este justificată. Să „înveți să predai” oferă posibilități neexplorate ce fac din procesul de predare / învățare o bucurie pentru toți, studenți, cadre didactice, viitori posibili angajatori. Toate acestea înseamnă pentru cadrul didactic, să fie capabil de a-și adapta predarea / învățarea la cerințele și la realitățile prezentului, să fie în pas cu stadiul contemporan al progresului în didactica limbilor și să își înnoiască cu acuritate metodologia de predare, printr-o adaptare continuă la folosirea eficientă a tehnologiei specifice, moderne de calitate.

References and bibliography

- Bagot, E.** 2017. *Amener les élèves à s’exprimer à l’oral dans l’apprentissage des langues.*, <https://blog.eliga.fr/amener-les-eleves-a-s-exprimer-a-l-oral-dans-l-apprentissage-des-langues/> [online] accessed 29.10.2018.
- Gilliot, J.-M.** 2012. “L’amphi dont vous êtes le héros”, in *Techniques Innovantes Pour L’enseignement Supérieur*, <https://types.wordpress.com/2012/05/29/lamphi-dont-vous-etes-le-heros/>, [online] accessed 15.10.2018.
- Gérard, L.** 2016. “Le jeu de rôle en amphi : pourquoi pas ?”, in *Coopération Universitaire* <http://cooperationuniversitaire.blogs.docteo.net/2016/12/02/le-jeu-de-role-en-amphi-pourquoi-pas/> [online] accessed 13.10.2018.
- Lecors, Th.** 2016. “Ce professeur d’université encourage les étudiants à twitter pendant son cours”, <http://pix-geeks.com/cours-bio-live-twitt/>, [online] accessed 04.11.2018.
<http://clom-ic.francophonie.org/>